

Háskóla-, iðnaðar- og nýsköpunarráðuneytið
B.t. Áslaugar Örnú Sigurbjörnsdóttur, háskóla-, iðnaðar- og nýsköpunarráðherra
Arnarhvoli við Lindargötu
101 Reykjavík

Reykjavík, 8. mars 2023

EFNI: Vernd fjarskiptastrengja í sjó samkvæmt 86. gr. laga um fjarskipti nr. 70/2022

1. BAKGRUNNUR

Farice ehf., kt. 511203-2950, Guðríðarstíg 2-4, 113 Reykjavík (hér eftir „Farice“), hefur leitað til BBA//Fjeldco lögmannsstofu og óskað eftir aðstoð BBA//Fjeldco við að gæta hagsmuna félagsins. Farice er einkahlutafélag sem er að fullu í eigu íslenska ríkisins. Félagið hefur það meginhlutverk að sjá um rekstur og viðhald á fjarskiptastrengjum sem liggja til Íslands í sjó og sjá landinu fyrir fjarskiptatengingum við umheiminn. Öryggi í fjarskiptum til og frá Íslandi er háð því að fjarskiptastrengir sem liggja til landsins virki eins og skyldi. Farice ber skylda til þess að reyna sitt ýtrasta til þess að tryggja öryggi þessara fjarskiptastrengja og forðast því að þeir verði fyrir tjóni, sem ella gæti haft gríðarlega alvarlegar afleiðingar í för með sér.

2. ÁTHUGASEMDIR FARICE VIÐ 86. GR. LAGA UM FJARSKIPTI NR. 70/2022

Í 4. mgr. 86. gr. laga um fjarskipti nr. 70/2022 (hér eftir „fjarskiptalög“) kemur fram að þar sem fjarskiptastrengir liggja í sjó skulu sjófarendur sýna aðgæslu og gæta varúðar. Bannað er að veiða með veiðarfærum sem fest eru í botni eða eru dregin eftir honum, svo sem netum, botnvörpum og þess háttar, á svæðum þar sem fjarskiptastrengir liggja. Svæði þetta skal vera mílufjórðungsbelti (463 metrar) hvorum megin við fjarskiptastrenginn. Þá er skipum einnig bannað að leggjast við akkeri innan sömu fjarlægða frá fjarskiptastrengjum. Almennt er talað um þetta svæði sem helgunarsvæði fjarskiptastrengja.

Að mati Farice standa rök til þess að sama bann og gildir um skip skuli einnig gilda um fiskeldiskvíar sem eru botnfastar, þ.e. að einnig sé bannað að botnfesta fiskeldiskvíar á mílufjórðungs beltum hvorum megin við fjarskiptastrengi. Festingar af hvaða gerð sem er geta færst til í slæmum veðrum og skorið eða rifið í fjarskiptastrengi svo þeir slitni. Festingar fyrir fiskeldiskvíar eru alveg jafn vel til þess fallnar að valda tjóni á fjarskiptastrengjum og þau veiðarfæri og akkeri skipa sem eru talin upp í 4. mgr. 86. gr. fjarskiptalaga. Að mati Farice nær ákvæðið ekki tilgangi sínum ef skipum er bannað að leggjast við akkeri í nálægð við fjarskiptastrengi, en heimilt er að botnfesta fiskeldiskvíar á sama svæði, jafnvel með sambærilegum akkerum og notuð eru fyrir skip.

3. STRANDSVÆÐISSKIPULAG AUSTFJARDA 2022

Ástæða þess að Farice vill vekja athygli ráðherra á þessu atriði er sú að hvorki skipulagsyfirvöld né eigendur fiskeldiskvía í Seyðisfirði líta þannig á að bann 4. mgr. 86. gr. við tilteknum athöfnum innan helgunarsvæðis fjarskiptastrengja gildi um fiskeldiskvíar, enda ákvæðið ekki skýrt hvað þetta varðar. Einn af fjarskiptastrengjunum í eigu Farice, sem ber heitið FARICE-1 og liggur á milli Íslands og Skotlands, kemur upp á land innst í Seyðisfirði, á Vestdalseyri við Háubakka, þaðan sem hann tengist landkerfi Farice. Farice lætur því strandsvæðisskipulag í Seyðisfirði sig varða þar sem það getur haft áhrif á öryggi FARICE-1 og þar með öryggi í fjarskiptum til og frá Íslandi.

Nú er uppi raunveruleg hættu á að þessu öryggi verði teflt í tvísýnu. Þann 6. desember 2022 samþykkti svæðisráð tillögu að strandsvæðisskipulagi Austfjarða 2022.¹ Í kjölfarið var tillagan send til innviðaráðherra til staðfestingar í samræmi við 13. gr. laga nr. 88/2018, um skipulag haf- og strandsvæða, og bíður hún nú staðfestingar ráðherra. Á sama tíma birti svæðisráð samantekt á skriflegum athugasemdum sem bárust Skipulagsstofnun við strandsvæðisskipulag Austfjarða 2022 og viðbrögð svæðisráðs við þeim.²

Á bls. 39-40 í athugasemdunum við strandsvæðisskipulagið má sjá athugasemd nr. 33, sem var gerð af hálfu Fiskeldis Austfjarða hf. og Löxum fiskeldi ehf. Þar kemur m.a. eftirfarandi fram:

„[...] Bann við starfsemi innan helgunarsvæðis er ekki almennt heldur tekur til botnveiða og legu skipa. Ákvæðið tekur ekki til sjókvíaeldisstöðva, enda um að ræða alls eðlisólíka starfsemi. Skal áréttað að bannákvæði 86. gr. er íþyngjandi ákvæði sem ekki verður skýrt rúmri lögskýringu. Undir þetta tekur löggjafinn enda tekur undanþáguákvæðið í 3. ml. 4. mgr. 86. gr. laganna einvörðungu til veiða og ekki til annarrar starfsemi innan svæðisins, sem væri tilfellið ef ákvæðinu væri ætlað að taka til starfsemi annarrar en veiða.“

Viðbrögð svæðisráðs við þessari athugasemd eru eftirfarandi:

„[...] Svæðisráð tekur undir að lagagrundvöll skorti til að banna tiltekna starfsemi innan skipulagsreita í nýtingarflokknum lagnir og vegir. Fjarskiptastofa og Háskóla-, iðnaðar- og nýsköpunarráðuneytið hafa bent á mikilvægi þess að tryggja öryggi strengjanna og telja mikilvægt að endurskoða regluverk með tilliti til þessa.“

Þess skal einnig getið að Farice-1 liggur um skipulagsreit LV1, sem er skilgreindur í nýtingarflokknum *Lagnir og vegir (LV)* á skipulagsupprætti. Um skipulagsreit í þessum nýtingarflokk segir eftirfarandi í tillögunni að strandsvæðisskipulagi: „Leita þarf umsagna eigenda flutningskerfa við veitingu leyfa til efnistöku, eldis eða ræktunar nytjastofna innan marka skipulagsreita.“

Farice-1 liggur einnig um skipulagsreit SI1. Um þennan skipulagsreit segir eftirfarandi í tillögunni að strandsvæðisskipulagi: „Um reitinn liggur fjarskiptastrengurinn Farice1 sem tekur land á Vestdalseyri, en um hann er skilgreindur skipulagsreitir í nýtingarflokknum *Lagnir og vegir*, LV1. Á þeim hluta SI1 sem tekur til reits LV1 skal einnig stuðla að og viðhalda öruggum raforkuflutningi, fjarskiptum og

¹ Tillaga svæðisráðs að strandsvæðisskipulagi Austfjarða 2022 er aðgengileg á þessari slóð: <https://www.hafskipulag.is/media/pdf-skjol/Strandsvaedisskipulag-Austfirdir-greinargerd-desember-2022.pdf>

² Samantekt svæðisráðs á framkomnum athugasemdum við strandsvæðisskipulag Austfjarða 2022 og viðbrögð svæðisráðs við þeim er aðgengileg á þessari slóð: <https://www.hafskipulag.is/media/pdf-skjol/Vidbrogd-svaedisrads-vid-framkomnum-athugasemdum-Austfirdir.pdf>

samgöngum. Leita þarf umsagna eigenda flutningskerfa við veitingu leyfa sem kunna að hafa áhrif á öryggi þeirra.”

Farice telur brýnt að gæta þess að botnfestingar sjókvía verði ekki staðsettar innan helgunarsvæðis FARICE-1 fjarskiptastrengsins, sem og að bátar sem þjónusta fiskeldi setji ekki út akkeri innan helgunarsvæðis strengsins. Fjarskiptastrengurinn hefur þjóðaröryggislegt mikilvægi og því er þörf á því að tryggja öryggi hans sérstaklega. FARICE-1 fjarskiptastrengurinn liggur ekki nema u.þ.b. 0-120 cm ofan í hafsbotni í Seyðisfirði og því getur rót á hafsbotninum í nálægð við fjarskiptastrenginn auðveldlega valdið tjóni á honum.

Að óbreyttum lögum óttast Farice að öryggi FARICE-1 fjarskiptastrengsins sé ekki tryggt með fullnægjandi hætti. Leyfisveitendum ber ekki skylda til þess að taka mið af helgunarsvæði FARICE-1 við leyfisveitingar heldur verða þeir samkvæmt framangreindu eingöngu að leita umsagnar Farice við veitingu leyfa til efnistöku, eldis eða ræktunar nytjastofna innan marka skipulagsreita, og við veitingu leyfa sem kunna að hafa áhrif á öryggi FARICE-1. Aftur á móti er engin trygging fyrir því að slíkar umsagnir Farice myndu hafa nokkur áhrif á ákvarðanir um leyfisveitingar.

4. BEIÐNI UM BREYTINGAR Á LÖGUM UM FJARSKIPTI NR. 70/2022

Með hliðsjón af framangreindu vill Farice með erindi þessu fara þess á leit við háskóla-, iðnaðar- og nýsköpunarráðuneytið að það beiti sér fyrir því að fjarskiptalögum verði breytt á þann hátt að afdráttarlaust bann verði lagt við því að botnfesta fiskeldiskvíar að minnsta kosti innan sömu fjarlægðar frá fjarskiptastrengjum og gildir samkvæmt 4. mgr. 86. gr. fjarskiptalaga um veiðarfæri sem eru fest í botni eða dregin eftir honum, þ.e. 463 metra hvorum megin við fjarskiptastrengi.

Farice leggur til að 4. mgr. 86. gr. fjarskiptalaga verði orðuð með eftirfarandi hætti, en breytingar frá núverandi orðalagi eru feitletraðar og undirstrikaðar.

„Þar sem fjarskiptastrengir liggja í sjó skulu sjófarendur og aðrir sýna aðgæslu og gæta varúðar. Bannað er að veiða með veiðarfærum sem fest eru í botni eða eru dregin eftir honum, svo sem netum, botnvörpum og þess háttar, á svæðum þar sem fjarskiptastrengir liggja. Svæði þetta skal vera mílufjórðungsbelti hvorum megin við fjarskiptastrenginn. Þá er skipum einnig bannað að leggjast við akkeri innan sömu fjarlægðar frá fjarskiptastrengjum. Að sama skapi er bannað að staðsetja botnfestingar fyrir sjókvíeldi, og annan búnað sem er talinn líklegur til að raska öryggi fjarskiptastrengja, innan sömu fjarlægðar frá fjarskiptastrengjum. Ráðherra er heimilt að veita undanþágu frá banni við veiðum og staðsetningu sjókvíeldis eða annars búnaðar samkvæmt þessari málsgrein, í sérstökum tilvikum, ef um er að ræða veiðarfæri, botnfestingar eða búnað sem ekki eru talin líkleg til að raska öryggi fjarskiptastrengja á viðkomandi svæði að teknu tilliti til aðstæðna. Ráðherra er heimilt að kveða nánar á um skilyrði fyrir undanþágum samkvæmt þessari málsgrein í reglugerð.¹⁾ Ef tjón verður á fjarskiptastreng í sjó, sem valdið er af ásetningi eða stórkostlegu gáleysi, skal sá sem tjóni hefur valdið bæta beint og óbeint fjártjón sem af því hlýst nema hann sýni fram á að hann hafi gert allar nauðsynlegar varúðarráðstafanir til þess að komast hjá tjóni.“

Virðingarfyllst,
f.h. Farice ehf.

Stefán Björn Stefánsson, lögmaður

stefanbjorn@bbafjeldco.is